

ničesar, kar bi jih ogrévalo. Skrb te bodi, da delajo na priličnej, dovoljno razsvetljenej in visokej mizi in da pri delu ne krivé telesa. Še boljše je, ako časih tudi stoječ izgotavljajo svoja pisanja. Ali, kakó visoka ima biti miza, na katerej izvršujó detca svoja opravila, in kako visok stol? Če otrok, kadar piše, upogne desno roko v laktu (komoľcu) pravokotno in jo položi povprek pred sé, néma mu biti desno rame niti višje niti nižje od levega, a telo ima držati naravnost po konci. Roke naj bodo po priliki nekaj malega izpod črte, v katerej se nahaje žličica, a dóljenja stran povprek položene podlaktnice pokazuje potrebno višino mize. Razven tega ne dovoljnj otroku, da bi sedel samo na polovici sedála; gleda, da ne zavija hrbtenice na stran, da ne vzdiga desnega rámena, ali da levega ne klanja pod mizo in da ne podpira glave z levico. Če ne gledamo samo na to, kakó škodno bi takšno držanje života bilo telesnej rasti, razvadila bi se vendar tem načinom otrok, da bi vedno zavijal vrat in povešal glavo, kadar bi písal, kar je óčnima osima in samemu vidu zeló na kvar. Detce naj vedno sedi prav ravno in sicer na vsem sedalu, a naj se tudi uči stojé delati. Obče opozarjamo na druge svoje spise,*) kder govorimo obširnejše o teh stvaréh.

Dopisi in novice.

Iz Ljubljane. Slovensko učiteljsko društvo je imelo odborovo sejo 3. julija. Tajnik poroča, da so Hartingerjeve gospodarske table razen jedne vse poslovenjene, treba sedaj stvar pregledati, in premišľevati, kako se boóe to moglo na svitlo dati, ker table so izšle z Hartingerjevo založbo. — Tajnik hoče o tej stvari dalje pozvedovati, in o svojem času poročati. Učit. Stegnar bere načert za prihodnje delovanje slov. učit. društva, ki se glasi tako-le:

Na Kranjskem je naj več slovenskih ljudskih šol, nekaj jih je slovensko-nemških in zgol nemške šole so le v Kočevji. Misliti je, da imamo učitelji gledé na te okoliščine in na dejanske razmere, ter učne potrebe na razpolaganje vsa sredstva, da se izobraževanje slovenske mladine pospešuje tako, kakor se pospešuje izobraževanje nemške mladine. No, da temu ni tako, vsakteri dobro ve, in učitelj to prav grenko in britko občúti. Upati je, da se boóo tudi v tej stvari s časom na boljše obrnilo; kdor ni strasten, mora vendar priznati, da s povzdigo narodnega šolstva nemščina ne boóe terpela nikakove škode, ker postava dovolj skerbi za pouk v nemščini, a enakopravnost zahteva, da se ljudstvo (tukaj pri nas Slovenci, ki so v veliki večini) s pomočjo svojega maternega jezika olíka toľiko, kolikor se izobražujejo druge narodnosti v svojem. Veči izobraženje v slovenskem jeziku boóe gotovo dobrodejno uplivalo na razvoj duševnih zmožnosti pri naši slovenski mladini. Pospeševanje inteligentnosti ne more tedaj biti nikomur na kvar, tedaj tudi poučevanju v nemščini ne. Za pouk ljudstva pa skerbimo, ako množimo šolsko literaturo. Na tujo pomoč se

*) Hauslexicon der Gesundheitslehre (Članki: Augenpflege, Kinderdiätetik, Berufsschädlichkeiten). Potem: Die Mutter als Erziehlerin. (Leipzig, Verlag von Ed. Kummer.)

ne moremo zanašati. Zato združujemo svoje moči, in delajmo kolikor mogoče za povzdigo našega šolstva na narodni podlagi. — Uže v zadnji odborovi seji smo se o tem posvetovali. Ako hočemo doseči kaj hasnovitega, gledati nam je na učno pot, katero je pred kratkim pokazala višja šolska oblast. Tu nahajamo gradiva v ozbilji, ki nas vabi nabirati in pisati poučno berilo, ter ga podajati tovarišem v priročnih knjižicah, kakoršnih zelo pogrešamo vzlasti za realistične predmete.

Za prirodopis določuje učna pot na drobno take stvari, katerih imamo po raznih slovenskih in nemških knjigah temeljito razpravljenih. Toraj ni taka sila, sestavljati poučnega berila za prirodopisni nauk.

Mnogo bolj važno in učiteljem ustreženo bi bilo, ko bi se priročne knjižice sestavile, ki bi obsegale tvarino iz prirodoslovja, kolikor je nje odmerjeno za tretje, četrto in peto šolsko leto. Posebno jasno a vendar popularno naj bi se opisal magnetizem in elektrika; kako je eksperimentirati z magnetom, z magnetno iglo ali kompasom, s steklenim in smolnatim drogom pri razkazovanji elektrike. Ni dovolj, da ima učitelj te dve mali stvarici na razpolaganje. S temi je gotovo marsikdo že hotel pojasniti prvotne pojmove v elektriki, a ni opravil nič, ker neugodne okoliščine po šolskih sobah, kakor: tesnost, vlažnost, soparnost branijo, da se poskusi ne posredujejo. — Za zemljepis imamo zemljepisno začetnico. Tu imamo mnogo tvarine prav umevno razložene, ki je za 3. šolsko leto odmerjena v učnem potu. V novo knjižico naj bi se sprejel še spis: »Ura«. O zavedanji (orientovanji) je prinesel »Učit. tov.« 1. 1875 str. 83 dober sestavek, ki naj se ponatisne, oziroma popravi in priredi za poučno berilo. Privzeli naj bi se spisi: Solnce vir toplote. Namer solčnih žarkov in razni učinki; temperatura, nje različnost v letnih časih.

4. šolsko leto se ima domovinoslovje še obširneje popisovati. Posamezna okrajna poglavarstva naj učenci spoznajo. Naj se torej v poučno berilo sprejmejo sestavki, kratke zemljepisne slike z najvažnejimi momenti hidro-oro in topografskih razmer, kupčije, oberta, rodovitnosti zemlje, prebivalstva, tako, da je vsak okraj v posebnem sestavku mično opisan.

V 4. in 5. šolskem letu je poleg učnega pota še zahtevano, da se mladina seznanji z devetero glavnih mest. Mično bi bilo, da bi imeli opisanih vseh 17 glavnih mest avstrijskih kronovin. Bila bi to knjiga za šolsko biblioteko in za učitelja. Ti spisi bi se naj hitreje nabrali; imamo jih nekaj izvirnih, nekaj poslovenjenih in tudi nemških prav obilo. Zgodovinskih spisov za 3., 4., 5. šolsko leto je skoraj naj težje nabrati, še težje ali bolj zamudno prirediti jih za šolsko rabo. Treba pregledati našo slovensko in tudi domačo nemško literaturo. Pravljice imamo mnogo, a raztresene so v »Besedniku«, »Glasniku«, po »Novicah«, v »Karnioliji« in v »Illyrisches Blatt«. Za ljudstvo, zlasti za odraslo mladino, bila bi zbirka pravlice gotovo na svojem mestu in učiteljsko društvo bi s tem delom vstreglo potrebam ljudske šole.

Konečno najdemo tudi gradiva za poučno berilo v določbi c. k. dež. šl. sveta dne 19. dec. 1874, vsled katere mora imeti vsaka šola razna učila pri nazornem nauku. Navodi naj bi pokazali, kako se imajo rabiti taki učni pripomočki. Učiteljska zadruga naj bi sestavila take navode.

Učit. Tomšič pravi: sestava takega poučnega berila naj bi bila različna, vzame naj se nekaj iz zemljepisja, nekaj iz prirodopisja in prirodoslovja. Dobro bi bilo, ko bi sestavilo kazalo, kaj ima vse obsegati tako berilo, gradivo se bode uže nabralo tu in tam, ko bode osnova narejena. Stegnar misli: navzočni naj bi naznanili, kaj si žele imeti v takem berilu, on bode skušal kaj sestaviti

in odboru predlagati. Prihodnja odborova seja je v četrtek 7. avgusta ob navadni uri popoldne.

Iz Ribnice. — Vkljub deževnemu vremenu sošlo se je tu 23. jul. t. l. 34 učiteljev in 9 učiteljic kočevskega okraja k letni konferenci v zalo okinčano sobo 3. razreda tukajsne 4razr. ljudske šole.

Gosp. okrajni nadzornik Linhart kot predsednik zbora pozdravi prijazno učiteljsko osebje in potem visoka gosta, okrajnega glavarja g. Merka in g. deželnega nadzornika g. Pirkerja, ter se jima v imenu cele učit. družbe zahvali za čast, ki sta jo z svojo nazočnostjo skazala okrajnemu učiteljstvu. Na to izreče g. dež. š. nadzornik pozdrav vsm priučujočim in razodene veselje, ker se mu je prilika pripetila, udeležiti se okrajne učiteljske skupščine.

Gosp. predsednik si potem izvoli nadučitelja Jos. Raktelja za svojega namestnika; učiteljsko osebje pak gsp. J. Čopa in gđč. Krušič kot perovodja.

Govoril je g. inspektor na to v nekterih pomanjkljivostih, ktere je opazil pri obiskovanji ljud. šol tega okraja, ter priporočal zlasti zvesto in natančno vredovanje tednika, dnevnika, š. kronike in drugih zapisnikov. — Prav modre in praktične nasvete nam je dal za poduk v čitanju, računstvu, slovnici, petju itd., ter priporočal nam red v zadevi šolskega obiskovanja, napeljevanje otrok k lepovednosti itd.

Brala je potem gđč. Junis svoj izvrstni spis o ženskih ročnih delih na kmečkih šolah, o zaprekah, ki se temu poduku stavijo in naštela sredstva, po kterih bi se mogle odpraviti. — Na to je g. Kragl tehtno predlagal, kako bi se otroci odvrnili od nevarnega igranja n. pr. za peresa, gumbe, solde, in navsveoval zlasti to, da naj se mladež soznani z drugimi, nedolžnimi kratkočasnimi igrami. — Dalje je gosp. Tomšič lepo jedernato pokazal, zakaj naj se učitelj peča za razmere v svojem kraju. Potem je gosp. Papa podal natančen račun o okrajni knjigarnici od pret. leta. — V knjigarno komisijo so bili z večino glasov na novo voljeni gg. Dovar, Erker Jos., Erker Jan., Raktelj in Kragl, v stalni odbor pa gg. Čop, Tomšič in Dovar.

Konferenca je bila končana s kratkim govorom g. nadzornika in z cesarsko himno. — Našemu obceljubljenemu gosp. okr. glavarju gre čast in hvala, ker se je učiteljem potnima precej po shodu splačala.

Obed je bil skupni v znani gostilni pri Cenetovih, kjer nam ni manjkalo niti okusne jedi, niti dobre pijače, pa tud napitnic, zdravic in veselega petja ne. Bog!

R—lj.

Od Ormuža na slov. Štajerju dné 11. julija 1879. Okrajno učit. društvo ormuško je imelo 3. julija v Ormuži dopoldne ob $\frac{1}{2}$ 12. uri kakor navadno svoje mesečno zborovanje. Ko so bila rešena navadna poslovna opravila, govoril je g. Strenkl iz Središča precej obširno o točki: »Dobro sredstvo za vzbujenje naravne odgoje je bistrenje samodelavnosti. Kako ima učitelj dotične nagibe otrok zbužati in uzbujenje urediti?«

V predgovoru pravi govornik, da se samodelavnost pridobi ali privadi le v mladosti in sicer v šoli in zunaj šole. Na podlagi te misli je razdelil svoj govor v dva dela, namreč: samodelavnost v šoli in samodelavnost zunaj šole. Učitelju treba znati, v čem obstoji samodelavnost in kako se vzbuja, ureduje in odgojuje. Samodelavnost obstoji v tem, da otrok svoja učila, kakor tudi v svojem notrajnem dremajoče dušne moči v vaji odgojuje, da se pri odgoji delavno a ne terpinvo zaderži. Odgojitelju tudi treba učencem sredstva za izobraževanje samodelavnosti in nove znanosti razpolagati, zabranjevati zmotnjav in nepolnostij. Nепrecenljiva naloga mu je, šolski mladež primerno in duševno izobraženo

delavno storiti, da ji bode delavnost veselje a ne muka. Ako je učitelj kot odgovitelj učeči se mladini pripravil, pokazal in utrdil pot, po kateri zamore stopivša iz šole, neprestano, neomahljivo stopati, da si utrdi, zabrani stalno i stanovitno samodelavnost, je storil velik korak napredku in položil dober temelj občnemu izobraževanju. Le zdrava samodelavnost odrasle mladine more biti močan steber države. In to doseči, naj bo namen vsakega narodnega in pravičnega avstrij. učitelja. Samodelavnost je tedaj velike pomembe za življenje. Nje se privadi mladež na podlagi nazornosti, vaje uma, samodelavnosti. Tudi zunaj šole se učenci vadijo samodelavnosti, namreč, da ponarejajo stvari, katere vidijo pri stariših, ali drugih odraslih in se jim dajejo primerne šolske naloge na dom. Otrokom sebi in brez vsakega dela pripuščenim se ugujezdi le prerado postopanje, nemarljivost, surovost itd. Ako se mlada kri navadi samodelavnosti, gotovo v poznejših letih mirovala ne bode, in zanesti se smemo, da si s tem odgojimo pridno in delavno ljudstvo, katerega uže jako pogrešamo.

Razgovorjenje o tem referatu je zaostalo, ker je to vprašanje postavljeno na dnevni red vladne okrajne učit. konference na Ptujem.

Prihodnje zborovanje bode prvi četertek meseca avgusta pri sv. Miklavžu v ljubomerskih goricah. Potem je bila odborovo seja, v kateri se je sklenilo, da se nekaj časnikov da primerno vezati, kar hoče preskerbeti g. T. St. St. K.

Okrajna učiteljska skupščina za Kerško bode 4. avgusta v meščanski šoli v Kerškem. Razen postavno določenih tvarin pride še na versto: »Kako se nastopa pot na srednji stopinji od vezanega ali pikčastega risanja do prostega?« Predavanje to razjasnuje. — »O metodi poučevanja v naraveslovji sploh in razlaganje magnetskih prikazen«. — Predavanja s poskusi (eksperimenti). — Sestavi se osnova postav za obnašanje v šoli za vse šole tega okraja.

— **Okrajna učiteljska skupščina za Radovljico** bode 28. avgusta v Begunjah pri Terziču. Razen navadnih pridejo na versto še te-le točke: 1. Obravnava se berilo zgodovinskega zadržaja (poroč. Maier iz Kranjske gore). 2. »Berila« dosihmal navadna in 4. računica — kakšna so in kaka bi imela biti o abced. in I. berilu poroč. Medic iz Radovljice, o II. berilu in o 4. računici Kovšca iz Kroepe. 3. Pravopisje v ljudski šoli poroč. g. Medic. »Schlzt.«

Letno poročilo više realke ljubljanske se prične s spisom prof. vit. Stauberja »o francoskem romanu 17. in 18. stoletja«. Kaj ima tak spis, posebno v francoskem jeziku, opraviti v letnem poročilu o šoli na slovenskih tleh, in je li po svojem zadržaji in obdelovani tvarini posoben za tako poročilo, to naj razsodi in ume, kdor hoče. Opomnimo vendar le, da v poročilu realkinem nismo še nikdar brali slovenskega sestavka. — Profesorjev je bilo na tem zavodu 12 stalnih, 2 izprašana suplenta in 1 pomočnik. Učencev je bilo v začetku leta 302, na koncu pa 267 in 3 privatisti, 99 je bilo Ljubljancanov, 85 Kranjcev, 63 iz drugih avstrijskih in 17 iz ogerskih dežel, 5 Lahov in 1 Egipčan; razun 2 pravoslavnih so bili vsi drugi katoličani. Po jeziku je bilo 135 Slovencev, 111 Nemcev (??), 4 Hrvatje, 3 Čehi in 17 Italijanov. Med »Nemce« so všteli največ takih, ki so po materi i očetu rojeni Slovenci, n. pr. Lassnik, Helmich, Gvaiz, Petsche, Rebitsch, Pessiack, Beschek, Urbantschitsch itd. Splošni učni napredek ni bil tako slab, ker je odličnih dijakov 16, s prvim redom 181, z »dvojko« 42 in s strojko 3. Maturo jih je delalo 19, naredili so jo 3 z odliko, 11 dobro, 5 jih je padlo za 2 meseca. Učni jezik je bil nemški, le za slovenščino v 3 górenjih razredih je bil slovenski. Memo nemškega sta bila tudi laški in francoski jezik obligatna, slovenski pa le za tiste dijake, katerih starši so to odločno zahtevali.

Letno poročilo ljubljanske više gimnazije se prične z astronomično razpravo od prof. Voduška. Podučevalo je 20 profesorjev. Poleg velevanih naukov se je še na prosto voljo podučevalo v gospodarstvu, v francoskem in laškem jeziku, v lepopisji in hitropisji, v risanju, petji in telovadbi. Učencev je bilo koncem leta 509, vsi katoliki, po narodnosti bojda 376 Slovencev, 124 Nemcev, 2 Čeha, 6 Lahov, 1 Anglež. Podporna zaloga ima 5925 gld. v obli-gacijah in 139 gld. v gotovini premoženja. Letos se je razdelilo revnim dija-kom 316 gld.

V Alojzijevsči je bilo preskrbljenih 62 gimnazijalcev. Mature se je pod-stopilo 33 osmošolcev, in jih je 22 preskušnjo dobro prestalo. Učni jezik je bil se ve da nemški, kar je posebno hudo za učence nižih razredov, ki so še od doma navajeni misliti v slovenskem jeziku in se morajo potem izobraževati v jeziku, kterega še popolnoma ne razumijo. Ko bi se ne ozirali na narodno ravnopravnost, morali bi že iz usmiljenja do mladine govoriti za slovenski učni jezik. — Kdaj bo bolje? »S.«

— **O uredjenju škola u Bosni i Hercegovini**, izdala je ondješnja zemaljska vlada proglas, kojim javlja, da se svagdje, gdje je ikako moguće, poosnuju pučke škole bez razlike vjere, u kojih će djeca učiti citati, pisati i računati. Za silu, dok ne bude valjanih i usposobljenih pučkih učitelja, uzimat će se za učitelje i vojnici. S početka imadu se te škole tako urediti, da se vjeronauk ne bude predavao, a čitava obuka trajati će na dan 2—3 sata. Školska godina početi će 1. rujna, te će svršiti koncem lipnja. Za te škole imadu občine davati sobe i drva bezplatno. Knjige, uzoro za pisanje i. t. d. dati će vlada. Vojnikom, koji budu obučavali u ovakovih školah, dati će vlada nagradu, osobito onda, ako jim bude dobao uspjeh.

„**Turnschule**“. Zum Gebrauchen für Lehrer und für Lehrer- und Lehren- rinnen- Bildungsanstalten. Tako se imenuje knjiga, katero je spisal in založil g. Julij Schmidt, c. k. učitelj telovaje na vadnici v Ljubljani. Knjiga je debela 8 pol v 8°.

Pervi oddelek (redne vaje pri deški in dekliški telovadbi) obsega na 124 straneh sledeče vaje: 1. verstne, 2. v zbornu, 3. zborove sestave, 4. plesne, 5. koló. Temu sledi »navod, kako se učenci v telovadnici uversté«. Že v napisih se razvidi, da je tu več telovadnih vaj, ktere učni načert zahteva; in vsakdo, kteri to knjizico prebira, se bode prepričal, da je ona učitelju pri telo- vadbi dober pripomoček: redne vaje so pač glavni del telovadnega poduka v vseh razredih. K boljšemu razumljenju naštetih vaj so vtisnene med razlaganje tudi posebne čerte in znamenja. »Dodatek« šteje 7 mičnih pesmic (besede so slovenske in nemške), ktere se posebno pri plesnih vajah rabijo. Slednjic je tudi nemško-slovenska terminologija za proste vaje, korake in skoke. Ker je redni poduk v telovadbi tako potreben, voščimo, da bi si ta knjizica veliko prijateljev pridobila. Izrekli bi pa željo, da bi v drugem oddelku, (kterega nam pisatelj obljubuje) tudi nekoliko o »zgodovini telovadbe povedano bilo«. Kdor pošlje 70 kr. po poštni nakaznici, temu se knjiga naravnost na njegovo adresu pošlje. Prosi se pa, naj se адреса natanko določi.

Cecilijino društvo ljubljansko bode imelo v četrtek dne 7. avgusta t. l. občni zbor. 1) Ob 8. zjutraj slovesna sv. maša v stolnici. 2) Ob 10. društveno zborovanje v skofiji. 3) Ob 4. popoldne obiskanje sv. Rešnjega telesa med petjem v stolnici. 4) Ob 5. teoretično-praktičen poduk o koralnem petji v Alojznici. Zvečer skupna zabava.